

PAM Pokrajinski
arhiv
Maribor

Moderna
arhivistika

Časopis arhivske teorije in prakse
Journal of Archival Theory and Practice

Letnik 4 (2021), št. 1 / Year 4 (2021), No. 1

Maribor, 2021

Pokrajinski arhiv Maribor

Moderna arhivistika

Časopis arhivske teorije in prakse
Journal of Archival Theory and Practice

Letnik 4 (2021), št. 1 / Year 4 (2021), No. 1

Maribor, 2021

VSEBINA

- Aleksander LAVRENČIČ** 1
Radiotelevizija Slovenija / Radiotelevision Slovenia
- Delo v arhivu Televizije Slovenija v času pandemije Covida-19**
Work in the Archives of Television Slovenia during the Covid-19 Pandemic
- Boštjan DORNIK** 13
Radiotelevizija Slovenija / Radiotelevision Slovenia
- Primerjalna analiza dela televizijskega arhiva med prvim in drugim valom epidemije Covid-19**
Comparative Analysis of Work at the Television Archives between the First and Second Wave of the COVID-19 Epidemic
- mag. Omer ZULIĆ** 25
Arhiv Tuzlanskog kantona, Tuzla, Bosna in Hercegovina / Archives of the Tuzla Canton, Tuzla, Bosnia and Herzegovina
- Cultural Activity of the Archives of the Tuzla Canton during the Sars-Cov-2 Pandemic**
Kulturna dejavnost Arhiva Tuzelskega kantona med pandemijo
- dr. Jasna POŽGAN** 40
State Archives for Međimurje, Štrigova, Croatia / Državni arhiv v Međimurju, Štrigova, Hrvaška
- Ivana POSEDI**
State Archives in Varaždin, Croatia / Državni arhiv v Varaždinu, Hrvaška
- Accessibility of Archival Records in Croatian and Slovenian Archival Legislation – a Comparison**
Dostopnost arhivskega gradiva v hrvaški in slovenski zakonodaji - primerjava
- dr. Yanna DIMITRIOU** 51
Ionian University, Corfu, Greece / Jonska univerza, Krf, Grčija
- Eleni SOCRATOUS**
University of Ioannina, Ioannina, Greece / Univerza Ioannina, Ioannina, Grčija
- Emmanuil DRAKAKIS**
Ionian University, Corfu, Greece / Jonska univerza, Krf, Grčija
- The Corfu Criminal Court Archive: Recording, Impressing and Studying the Phenomenon of Violence and Justice in the Ionian State (1815-1864)**
Arhiv krfskega kazenskega sodišča: popisovanje in raziskovanje nasilnih dejanj in sojenja v Združenih državah Jonskih otokov (1815-1864)

- dr. Bogdan Florin POPOVICI** 66
Romanian National Archives, Brasov, Romania / Romunski državni arhiv, Brasov, Romunija
- Is There a Place for Records Systems in Archival Description?**
Ali je pri arhivskem popisovanju prostor za dokumentni sistem?
- Petra ISKRA** 74
Radiotelevizija Slovenija / Radiotelevision Slovenia
- Izzivi priprave klasifikacijskega načrta arhivskih enot javnega zavoda RTV Slovenija, s poudarkom na izkušnjah televizijskega arhiva**
Challenges of Creating the Archival Units Classification Plan of the RTV Slovenia Public Institution, Focusing on the Experience of the Television Archives
- mag. Hedvika ZDOVC, Anja PRŠA** 86
Zgodovinski arhiv Celje, Slovenija / Historical Archives Celje, Slovenia
- »Kje jih lahko najdemo« - Hramba istovrstnih dokumentov pri različnih ustvarjalcih**
“Where Else Can We Find Them” - Storage of Identical Records by Different Creators
- Špela SEČNIK** 101
Alma Mater Europaea, ECM, Slovenija / Alma Mater Europaea, ECM, Slovenia
- Analiza obravnave in hrambe ene vrste gradiva v različnih inštitucijah: primer hrambe razglednic, fotografij in spisovnega gradiva kot del arhivskega gradiva v arhivih in muzejskega gradiva v muzejih**
Analysis of Processing and Storing same Material in Different Institutions: the Example of Storing Postcards, Photographs and Documents as Archival and Museum Material

Prejeto / Received: 11. 10. 2021

1.01 Izvirni znanstveni članek

1.01 Scientific Article

PRIMERJALNA ANALIZA DELA TELEVIZIJSKEGA ARHIVA MED PRVIM IN DRUGIM VALOM EPIDEMIJE COVID-19

Boštjan DORNIK

RTV Slovenija, Ljubljana, Slovenija
bostjan.dornik@rtvslo.si

Izvleček:

Leto 2020 je bilo v mnogočem izredno leto, tako je bilo tudi pri arhivskem strokovnem delu. Ob izbruhu epidemije COVID-19 so se različne institucije pripravile na delo po svojih lastnih percepcijah dela v izrednih razmerah, enako je bilo tudi v televizijskem arhivu Radiotelevizije Slovenija. V prispevku bomo predstavili primerjalno analizo delovanja televizijskega arhiva Radiotelevizije Slovenija v epidemiji s poudarkom na strategijah ukrepov, ki so neposredno vplivali na kakovostno opravljanje dela. Prikazali bomo delovanje televizijskega arhiva v prvem in drugem valu ter posledično v tretjem valu, opisali pridobljena spoznanja, ki izhajajo iz priprave na delo v izrednih razmerah, izkazane težave oz. pomanjkljivosti ter njihovo reševanje pri nadaljnjem delu. Z analizo prvega in drugega vala smo ugotovili velik napredek pri strokovni obdelavi gradiva. Rezultati preliminarne analize kažejo na velik razkorak med delom v prvem in drugem valu. Ocenjujemo, da sta drugačna priprava in implementacija spoznanj prvega vala pripomogli k bolj uspešnemu delovanju televizijskega arhiva v drugem valu.

Ključne besede:

epidemija COVID-19, arhivski delovni postopki v krizi, posebnosti kriznega arhiviranja, obdelava arhivskega gradiva v krizi, primerjalna analiza prvega in drugega vala epidemije

Abstract:

Comparative Analysis of Work at the Television Archives between the First and Second Wave of the COVID-19 Epidemic

The year 2020 was in many ways an extraordinary year, which applies also to the case of archival work. With the outbreak of the COVID-19 epidemic, various institutions prepared their work procedures according to their own perceptions of working in crises, and the same was in the television archives of Radio-Television Slovenia (RTV Slovenia). In this paper, we will present a comparative analysis of the operation of the television archives of RTV Slovenia in the epidemic, with an emphasis on strategies of measures that directly affected the quality of work. We will present the management of the television archives in the first and second wave and consequently in the third wave, describe the lessons learned from the preparation for work in crises, the problems or shortcomings and their solutions in further work. By analyzing the first and the second wave, we showed big progress in archival processing of archival material. The results of the preliminary analysis show a large gap between work in the first and the second wave. We estimate that different preparation and implementation of lessons learned from the first wave contributed to more successful work results of the television archives in the second wave.

Key words:

COVID-19 epidemic, archival work procedures in crisis, special features of crisis archiving, description of archival records in crisis, comparative analysis of the first and second wave of the epidemic

1 Uvod

Leto 2020 je bilo za državo, družbo in arhive prelomno leto. Razlog je izbruh virusne bolezni, ko se je v Vuhanu na Kitajskem »decembra 2019 pojavilo več primerov pljučnice. Bolezen so poimenovali koronavirusna bolezen 19 oz. COVID-19 (Coronavirus disease 19 oz. COVID-19), virus, ki jo povzroča, pa hudi akutni respiratorni sindrom koronavirus 2 oz. SARS-CoV-2 (Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 oz. SARS-CoV-2). 11. 3. 2020 je Svetovna zdravstvena organizacija (World health organization oz. WHO) razglasila pandemijo« (Dornik, 2020, str. 98).

COVID-19 se je prvič pojavil v Sloveniji 4. 3. 2020.

»Z 12. 3. 2020 je država razglasila epidemijo, 16. 3. 2020 pa je sledil 't. i. lockdown' oz. zaprtje javnega življenja« (Dornik, 2020, str. 98).

Za potrebe raziskave se bomo osredotočili na čas razglasitve epidemije, in sicer na prvo časovno obdobje oz. prvi val, ki je trajal od 16. 3. 2020 do 31. 5. 2020, naslednja razglasitev epidemije pa je bila od 19. 10. 2020 do 16. 6. 2021. To obdobje bomo poimenovali drugi val.

V raziskavi bomo s primerjalno analizo predstavili delovanje televizijskega arhiva Radiotelevizije Slovenija v epidemiji s poudarkom na strategijah ukrepov, ki so neposredno vplivali na kakovostno opravljanje dela. Prikazali bomo delovanje televizijskega arhiva v prvem in drugem valu, opisali pridobljena spoznanja, ki izhajajo iz priprave na delo v izrednih razmerah, izkazane težave oz. pomanjkljivosti ter njihovo reševanje pri nadaljnjem delu.

Omejitev raziskave je analiza dveh neenakih časovnih obdobjev – prvo obdobje oz. prvi val je trajal dva meseca in pol, medtem ko je drugo obdobje oz. drugi val trajal osem mesecev. Za zmanjšanje napak pri raziskavi smo opravili analizo zgolj za mesece, ko je bila tako v letu 2020 kakor tudi v letu 2021 razglašena epidemija. Naslednja omejitev je bil potek raziskave med samim trajanjem izrednih razmer, saj smo se morali vseskozi prilagajati nepredvidenim situacijam.

2 Teoretična izhodišča krize

Izbruh epidemije COVID-19 je povzročil izredne razmere v državi in posledično tudi v televizijskem arhivu.

»Beseda kriza izvira iz grške besede *krinein*, ki pomeni odločiti se. Nanaša se na odločilno fazo v zaporedju dogodkov in se je v preteklosti uporabljala za opis faze v poteku bolezni, ki je pomenila, da se v tem trenutku lahko stvari obrnejo na bolje ali slabše« (Crisis Communication Handbook, 2003, str. 6). »Kriza je obdobje velike nevarnosti ali problemov, ki zahtevajo določene akcije za njihovo razrešitev« (Collin, 2004, str. 61), oziroma situacija visokega ogrožanja, ki zahteva ukrepanje v končnem, običajno kratkem času (Russet in Starr, 1996, str. 266, citirano v Prezelj, 2005, str. 22). Grško pojmovanje krize se nanaša na odločitveno situacijo (Salmon in Alkadari, 1992, citirano v Prezelj 2005), »kar se v tradicionalnem smislu nanaša na odločanje med vojno in mirom, v sodobnem smislu pa gre za krizno odločanje oziroma odzivanje na krizne razmere, ki jih pojmujejo širše, s ciljem njihovega odpravljanja« (Prezelj, 2005, str. 32).

»Različni avtorji kot so Hermann, Rosenthal, 't Hart, Holsti, Stern idr. (citirano v Malešič, 2004) podajajo različne definicije krize, skupno vsem pa je, da je kriza ogrožanje vrednot, ki vsebuje omejen čas za odločanje ali ukrepanje ter povzroča presenečenje ali negotovost. Le-to je bilo razvidno ob nastanku krize v televizijskem arhivu, ko se je bilo

potrebno odločiti na kakšen način organizirati delo, da bo potekalo nemoteno» (Dornik, 2020, str. 98).

S krizo se pojavi krizno vodenje in upravljanje, ki ga lahko po Boin in 't Hart (citirano v Malešič, 2004, str. 14) definiramo *»kot oblikovanje postopkov, dogovorov in odločitev, ki vplivajo na potek krize, in obsega organizacijo, priprave, ukrepe in razporeditev virov za njeno obvladovanje«*.

2.1 Voga medijev v krizi

Prvi val je vse deležnike v mednarodnem okolju presenetil. Kljub hitremu širjenju virusa je bilo pričakovanje, podobno kot v primeru SARS-CoV-1¹, da ne bo povzročil velikih zdravstvenih in družbenih sprememb. Na Radioteleviziji Slovenija (v nadaljevanju RTV Slovenija) so bili relativno hitro sprejeti prvi ukrepi, ki pa so bili posledica predvsem osebne percepcije krize. Nekateri ukrepi so izhajali iz izkušenj delovanja med osamosvojitveno vojno, kjer je bila podpora televizijskega arhiva informativnemu programu pomembna, drugi ukrepi pa iz raziskav kriznega komuniciranja in pojava t. i. medijizacije (angleško: mediazation), s katero raziskovalci *»želijo poudariti pomen zaznave krizne situacije in vlogo množičnih občil pri oblikovanju te zaznave«* (Rosenthal, Boin in Comfort, 2001, citirano v Malešič, 2006, str. 295). Zaradi velike vloge morajo televizijski arhivi vseskozi občutno servisirati uredništva pri pripravi novih programskih vsebin z arhivskim gradivom, ki opisuje podobne situacije oz. vodenja in upravljanja krize v različnih časovnih obdobjih, kot je npr. H1N1².

»Medijizacija prinese v domove, posebej prek televizije, subjektivno obliko krize, ki se lahko giblje od senzacionalizma do samocenzure. V tem razponu je ključno razmerje med tistim, kar se med krizo dejansko dogaja, in tistim, kar mediji prinašajo odločevalcem, kriznim delavcem, prizadetim ljudem in javnosti« (Malešič, 2006, str. 295).

Upravljalci v krizi na RTV Slovenija so vedeli, da morajo postopati po Zakonu o RTV Slovenija, ki določa, da mora RTV Slovenija informirati *»o pomembnejših vprašanjih varnosti ljudi, varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami ter obrambi države, vključno z vprašanji delovanja institucij mednarodne skupnosti, v katere je včlanjena Republika Slovenija, ter posreduje nujna obvestila v zvezi z ogroženostjo ljudi, premoženja, kulturne dediščine in okolja«* (ZRTVS-1, 4. člen).

3 Načrtovanje in rezultati dela televizijskega arhiva v prvem valu

Z logističnega in kulturnega vidika imajo zaposleni v arhivih običajno pisarniško delo, arhivisti in arhivarji so navajeni na delo skupaj kot zaprte enote, ki pogosto delajo v neposredni bližini svojih zbirk. Delo na daljavo ni običajno in zato številne delovne organizacije niso organizirane za dolgotrajno delo od doma (Bailac in Grayson, 2020).

Pred samo pripravo kriznega načrta je bil v televizijskem arhivu pripravljen seznam delovnih nalog s ciljem identificirati poglobljena področja dela. Glede na opis delovnih nalog javnega zavoda RTV Slovenija so glavne delovne zadolžitve zaposlenih v televizijskem arhivu definirane kot:

¹ Virus SARS-COV-1 se je prvič pojavil leta 2002 na Kitajskem, leta 2003 se je razširil v 32 držav. Epidemija je bila prva večja v zadnjih 20 letih. Naslednja večja epidemija je bila MERS-COV, ki se v letu 2012 pojavila v Savdski Arabiji (Yang et al., 2020).

² Pandemija virusa H1N1 se je začela v ZDA ter se hitro razširila po svetu. To je bila prva epidemija v zadnjih 40 letih (2009 H1N1 Pandemic).

a) *Dokumentalist raziskovalec:*

- raziskovanje in izbiranje gradiva za programske projekte,
- pridobivanje, selekcioniranje arhivskega in dokumentarnega gradiva,
- analitično obdelovanje gradiva, klasificiranje, indeksiranje in ustvarjanje podatkovnih zbirk,
- raziskovanje na področju arhivistike, zgodovine in drugih ved, povezanih z arhivskim gradivom,
- pripravljanje gradiva iz arhiva za prispevke,
- strokovna obdelava izvorno digitalnega gradiva.

b) *Medijski arhivar:*

- sprejemanje in shranjevanje avdio in vizualnih ter drugih vsebin na različnih nosilcih,
- klasificiranje in indeksiranje gradiva ter ustvarjanje podatkovnih zbirk,
- vodenje evidenc in pripravljanje poročil,
- priprava gradiva za digitalizacijo in digitaliziranje gradiva
- omogočanje dostopa uporabnikom do gradiva.

c) *Medijski arhivist:*

- pridobivanje zvočne, slikovne, avdiovizualne in druge vsebine na različnih nosilcih,
- vrednotenje, analiziranje, obdelava, klasificiranje in indeksiranje gradiva,
- ugotavljanje pravice uporabe gradiva (avtorske in sorodne pravice),
- priprava gradiva za trajno hranjenje,
- priprava gradiva za digitalizacijo in digitaliziranje gradiva,
- omogočanje dostopa uporabnikom do gradiva.

d) *Arhivski tehnik:*

- izvajanje materialnega varovanja vseh nosilcev arhivskega in dokumentarnega gradiva, kontroliranje tehničnega stanja gradiva in tehnično vzdrževanje,
- kodiranje in evidentiranje gradiva,
- pripravljanje gradiva za uporabo,
- vsebinsko in tehnično kontroliranje vrnjenega gradiva,
- vodenje evidenc.

e) *Dokumentalist arhivar:*

- vodenje in organiziranje dela v arhivu in muzejski zbirki zbiranje in skrb za muzejsko zbirko,
- digitalizacija oddaj,
- pridobivanje, selekcioniranje arhivskega in dokumentarnega gradiva,

- analitično obdelovanje gradiva, klasificiranje, indeksiranje in ustvarjanje podatkovnih zbirk
- posredovanje podatkov uporabnikom arhivskega gradiva,
- omogočanje dostopa uporabnikom do gradiva.

Našteta delovna mesta lahko razdelimo na področje strokovne obdelave gradiva (prevzem, popis po kadrih, trajno arhiviranje), za katere so zadolženi dokumentalisti raziskovalci in medijski arhivist.

Naslednje področje dela je delo z arhivskim depojem, kjer je poglavitno opravilo dostop do fizičnega gradiva, za to področje so zadolženi medijski arhivar in dokumentalist arhivar.

Za delo s fotografskim gradivom pa skrbi arhivski tehnik, katerega primarno delo je skeniranje fotofilmov in priprava podatkovnih zbirk.

Poleg zgoraj omenjenih delovnih nalog televizijski arhiv omogoča tudi dostop do gradiva za zunanje naročnike. Delo zaobjema komunikacijo z zunanjimi naročniki, pripravo vlog za uporabo dokumentarnega in arhivskega gradiva Televizije Slovenija, pripravo pogodb za zunanje naročnike, omogočanje ogledov naročenega gradiva in koordinacijo presnemavanja gradiva na nosilce za naročnike.

V okviru področij smo določili prioritete naloge. Primarna naloga RTV Slovenija v izrednih razmerah je obveščanje javnosti, zato je televizijski arhiv določil, da bo primarno delo podpora informativnemu uredništvu z izdajo gradiva notranjim naročnikom, sekundarno delo pa je digitalni in analogni prevzem arhivskega gradiva ter njegova strokovna obdelava, kot sta popis in arhiviranje. Delovne naloge, kot so zunanja naročila, popis oddaj na starih arhivskih nosilcih in digitalizacija fotografij, smo opredelili za postranske dejavnosti v izrednih razmerah, zato smo v prvi fazi načrta te dejavnosti prekinili (Dornik, 2020, str.104).

Organizacija dela je potekala s sistemom skupin. *»Kreirane so bile tri skupine s ciljem izdaje gradiva notranjim uporabnikom. V vsako skupino smo določili od tri do štiri dokumentaliste raziskovalce in enega arhivarja. Strategija treh skupin je slonela na tem, da bi v primeru okužbe eno skupino poslali v štirinajstdnevno karanteno, drugi dve pa bi nemoteno opravljali svoje delo«* (Dornik, 2020, str.106).

Strategija priprave dela v televizijskem arhivu v prvem valu je slonela na strategiji celotne Televizije Slovenija. Ker se je ustavila produkcija novih oddaj, se je v televizijskem arhivu predvidevalo, da zaposlenim ne bo potrebno prevzemati in popisovati oddaj po kadrih, zato se v prvem valu temu področju ni posvečalo večje pozornosti. Primarni cilj televizijskega arhiva je bil podpora informativnemu programu in notranjim uporabnikom za uporabo arhivskega gradiva za vključitev v nove vsebine in predvajanje celotnih novih oddaj.

Strategija je bila na začetku primerna, nato so se izkazale določene pomanjkljivosti, ki jih v izrednih razmerah zaradi negotovosti situacije ni možno predvideti. Televizijske hiše v svetu so prekinile snemanje novih oddaj, po dveh mesecih pa ugotovile, da potrebujejo nove oddaje za predvajanje televizijskih vsebin. V okviru EBU³ (Evropska radiodifuzna zveza) so se nacionalne televizijske hiše dogovorile, da si

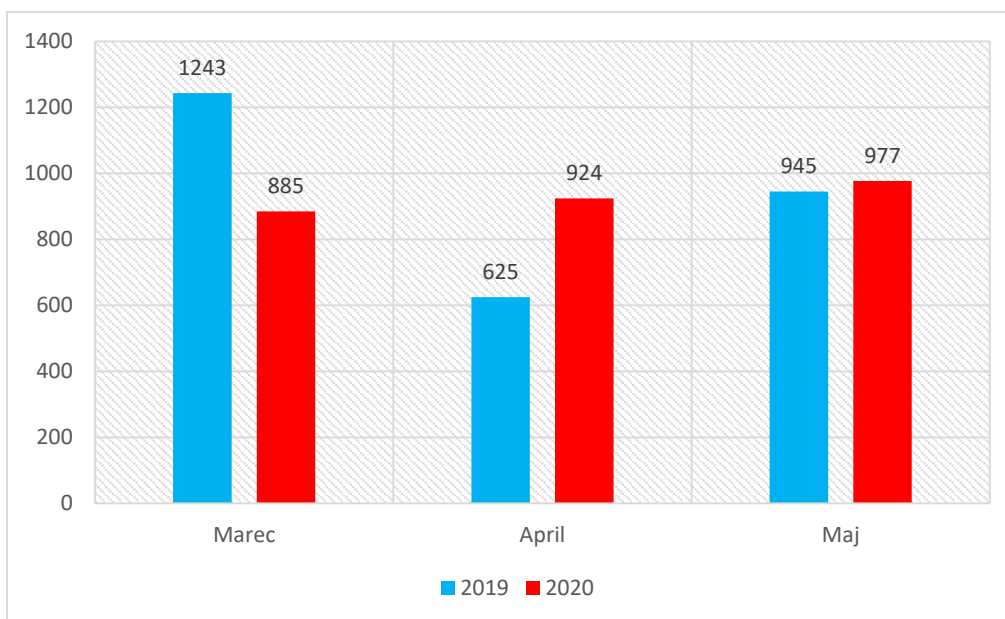
³ EBU (European Broadcasting Union) je Evropska radiodifuzna zveza, v katero so vključene nacionalne televizijske in radijske hiše iz 56 držav (<https://www.ebu.ch/about/members>).

bodo brezplačno izmenjevale oddaje za zapolnitev programskega pasu. To je pomenilo, da je treba v televizijskem arhivu ponovno vzpostaviti službo za zunanje naročnike.

Drugi večji problem je nastopil s povečano uporabo lastnega arhivskega gradiva za predvajanje. Zaradi predvajalne tehnologije, ki zahteva predvajanje digitalizirane oddaje, je bilo potrebno digitalizirati oddaje, ki so shranjene na fizičnih nosilcih in jih nato za potrebe predvajanja poslati na arhivski sistem. To je pomenilo, da se je močno povečal dotok novih oddaj, ki jih je bilo potrebno ponovno popisati.

Na grafu 1.1 je prikazana primerjava števila prevzetega dokumentarnega in arhivskega gradiva v času med marcem in majem v letih 2019 in 2020.

Graf 1.1 Primerjava prevzema gradiva od marca do maja med letoma 2019 in 2020

Primerjava kaže, da se je prevzem v mesecu marcu 2020 glede na leto 2019 zmanjšal za 29 odstotkov. V naslednjem mesecu pa se je število prevzetega gradiva povečalo za 32 odstotkov glede na leto 2019. Maja 2020 je bilo število prevzetega gradiva skoraj enako kot istega meseca leta 2019. Iz tega lahko sklepamo, da je dolgotrajna prekinitve snemanja novih oddaj vplivala na število prevzema oddaj, ki jih je televizijski arhiv prejel za ponovno strokovno obdelavo.

Vzrok za nastalo situacijo je v tem, da zahteva avtomatski sistem za predvajanje bodisi izvorno elektronsko televizijsko gradivo bodisi digitalizirano starejše gradivo. Zaradi prekinitve snemanj in negotovega razvoja epidemije so se uredništva odločila, da bodo za potrebe predvajanja programov na zalogo pripravila in digitalizirala starejše oddaje na fizičnih nosilcih. To pomeni, da je televizijski arhiv prevzel večje število digitaliziranih oddaj, kar je povzročilo velik preskok v številu prevzetega gradiva v aprilu in maju 2020.

Naslednja težava pri organizaciji dela v prvem valu je bilo pomanjkanje popisov arhivskega gradiva, kar je povzročilo velike težave pri poizvedbah, saj je bilo za informativni program zelo iskano gradivo ravno tisto na temo COVID-19. Težavo smo reševali po alternativnih poteh: uporaba podatkov iz novinarskega sistema, iskanje po vsebinah, objavljenih na spletni strani RTV Slovenija idr. Nadalje tudi s prioritetenim

popisovanjem televizijskega gradiva, ki je vseboval temo COVID-19, vendar je bilo to popisovanje oteženo zaradi prezasedenosti diskovnega polja, ki ga je povzročil povečan prevzem na eni strani in premalo trajnega arhiviranega gradiva na drugi. Za hitrejše sproščanje zasedenosti diskovnega polja je bilo treba popisovati oddaje, ki so daljše in na diskovnem polju zasedejo več prostora.

4 Načrtovanje dela v drugem valu

Rezultati analize prvega vala so pokazali, da je za nemoteno delovanje potrebno vpeljovati določene spremembe. Najprej je bilo treba zagotoviti nemoteno strokovno obdelavo gradiva za potrebe poizvedb notranjih uporabnikov. Epidemija v prvem valu je povzročila digitalizacijo družbe, kar se odraža v vse večjem povpraševanju po arhivskem gradivu zunanjih naročnikov in posledično po poizvedbah za potrebe spletnega predvajanja od filmskih festivalov do kulturnih ustanov.

Pred odločitvijo, kako se bo organiziralo delo v drugem valu, se je bilo potrebno odločiti, kateri strokovni profil lahko opravlja delo od doma. Za delo od doma je po Bailac in Grayson (2020) »poseben izziv zagotoviti določeno kontinuiteto storitev in določiti, katere funkcije lahko najbolj učinkovito opravljajo oddaljeni delavci. Tisti televizijski arhivi, ki imajo veliko količino digitalizirane vsebine, kataloških podatkov in informacij o pravicah, dostopnih na spletu, so v precejšnji prednosti, tako da pomena digitalizacije v tem trenutku ni mogoče preveč poudariti. Brez dostopa do fizičnih zbirk se poudarek premakne na digitalno ponudbo arhiva«.

Če razdelimo delo v televizijskem arhivu glede na delo z digitalnim gradivom, ugotovimo, da lahko od doma delajo edino dokumentalisti raziskovalci, ki strokovno obdelujejo gradivo s pomočjo arhivskega sistema. Vendar morajo biti tudi slednji fizično prisotni na delovnem mestu zaradi opravljanja poizvedb za notranje naročnike.

V drugem valu je bilo delo organizirano tako, da sta na delovnem mestu dežurstvo opravljala dva dokumentalista raziskovalca in vsaj dva na delovnem mestu v primeru poizvedb za zunanje naročnike ali izrednih primerov, ko je potrebno na hitro nadomeščati dežurnega. Ostali zaposleni so delo opravljali na delovnem mestu.

Postopki dela na fotoarhivu, ki zahteva poizvedbe slikovnega gradiva v fotoknjigah in skeniranje fotofilmov, ne omogočajo dela od doma, zato smo se odločili, da mora biti ta profil prisoten na delovnem mestu za potrebe notranjih in zunanjih naročnikov. Prav tako pa morajo biti tudi arhivarji stalno prisotni na delovnem mestu, ker skrbijo za arhivski depo.

V prvem valu je prišlo do velikega preobrata v miselnosti ljudi in organizacij. Pojavili so se učenje na daljavo, delo od doma, videokonference idr. Vse te dejavnosti so za svojo dejavnost nujno potrebovale tudi arhivsko gradivo. Pred drugim valom so šole v Sloveniji uporabljale arhivsko televizijsko gradivo, ki je vsebinsko podprlo šolo na daljavo, za uresničevanje vzgojno-izobraževalnega procesa. Tudi kulturne ustanove so se odločile, da bodo predvajale arhivsko gradivo na digitalnih platformah, celo filmski festivali v svetu so potekali na daljavo. Zavedanje, da leto 2021 prinaša pomembno obletnico, 30 let osamosvojitve Republike Slovenije, je pomenilo, da bo arhivsko gradivo potrebno tudi pri različnih prireditvah. Vsi ti razlogi so nakazovali potrebo na področju poizvedb arhivskega gradiva. To področje sicer lahko po tehnični plati dela tudi na daljavo, po poslovni pa ga ni možno izpeljati. Vsako gradivo je za zgoraj naštetе dejavnosti namreč potrebno fizično preveriti na lokaciji, kjer si naročnik izbere točno določene posnetke znotraj oddaje. Težavi bi se lahko izognili samo v primeru zaključene digitalizacije celotnega arhivskega gradiva, kjer bi bilo gradivo v ogledni verziji (posnetek, ki je v slabi slikovni kvaliteti in ga ni možno nikjer predvajati), poslano naročniku.

Naročnik bi si ga pri sebi ogledal, določil, katere posnetke potrebuje, in označil zahtevane časovne kode posnetka. Zaradi naštetih dejstev je zaposleni za delo z zunanjimi naročniki moral opravljati svoje delo na delovnem mestu.

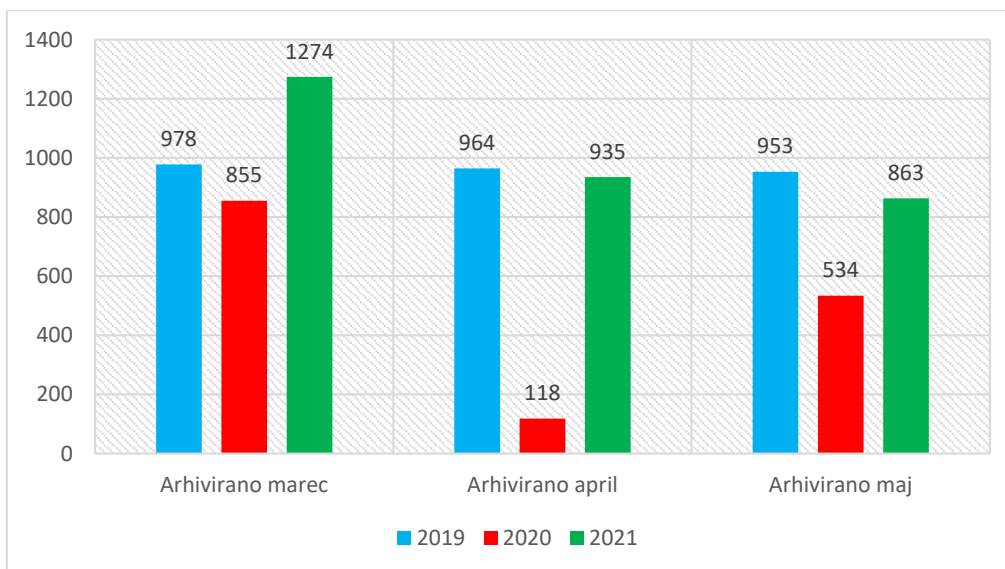
Naslednji pomemben korak dela na domu je bila tehnična priprava. V ta namen je služba za informatiko omogočila dokumentalistom raziskovalcem oddaljeni dostop do aplikacij na delovnem mestu. Pred samo odločitvijo je bil v televizijskem arhivu pripravljen tehnični preizkus dela na daljavo, ki je vseboval predvsem aplikativnost oddaljenega dostopa do elektronskega arhivskega sistema. Posledično je bilo delovanje počasnejše in tudi zmožnost potrjevanja oddaj (tj. pregled popisa oddaje pred trajnim arhiviranjem) je bila zmanjšana. Sprejeta je bila odločitev, da bo delo na domu vključevalo predvsem popisovanje oddaj in v omejenem obsegu poizvedbe tako v starem informacijskem kakor elektronskem arhivskem sistemu.

Za delo od doma je bilo potrebno pripraviti tudi sistem napotitve in nadzor opravljenega dela. Vodja televizijskega arhiva je vsak petek sporočil seznam zaposlenih, ki delajo od doma, in zaposlenih, ki se morajo vrniti na delovno mesto. Za spremljanje opravljenega dela je bilo pripravljeno dnevno poročilo o delu, v katerega so zaposleni vpisovali podatke o opravljenem delu ter uro začetka in konca delovnega dne.

5 Primerjalna analiza dela med prvim in drugim valom ter letom 2019

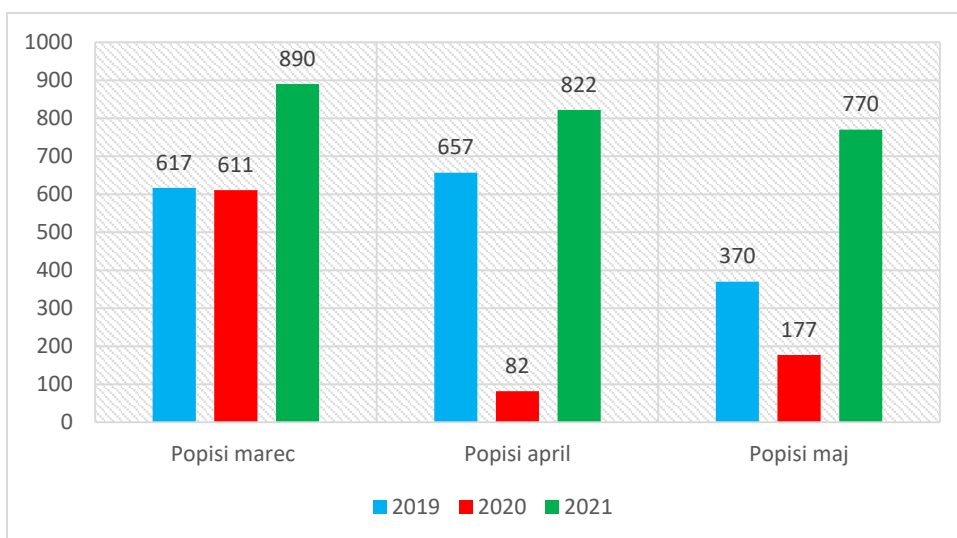
Rezultati drugega vala, predstavljeni v grafu 1.2, kažejo, da je bilo kljub večinskemu delu od doma trajno arhiviranih enako število oddaj. V prvem valu so bili rezultati kritični, saj je bilo v trimesečnem obdobju arhiviranih za kar 48 odstotkov manj oddaj kot leta 2019, medtem ko je bilo v letu 2021 arhiviranih za 6 odstotkov več oddaj kot v istem obdobju leta 2019 in kar za 103 odstotke več kot v prvem valu leta 2020.

Graf 1.2: Primerjalni pregled arhiviranja marec–april 2019 in 2020 ter 2021

Pri analizi popisov v enakem časovnem obdobju v letih 2019–2021 je razlika še večja. Kot je ponazorjeno v grafu 1.3, se je število popisov v primerjavi med prvim valom leta 2020 in letom 2019 zmanjšalo za 47 odstotkov, medtem ko je bilo v drugem valu 2021 popisov za 51 odstotkov več kot leta 2019 in za 185 odstotkov več kot v prvem valu.

Graf 1.3: Primerjalni pregled popisov oddaj marec–april 2019 in 2020 in 2021

Zaradi čakanja na delo zaposlenih je bilo v prvem valu popisovanje arhivskega gradiva zaustavljeno, zato je razlika v popisu oddaj med prvim in drugim valom razumljiva.

Bolj izstopa razlika med drugim valom in letom 2019. Razlogi za tako veliko razliko so večplastni, na eni strani so lahko vzroki v manjšem dostopu zunanjih notranjih uporabnikov (tajnice režije, realizator idr.) v arhivski sistem ter s tem povezanim boljšim delovanjem samega sistema. Na drugi strani pa so morda vzroki tudi psihološke narave, saj so imeli zaposleni pri delu od doma večjo motivacijo za delo, ker jim je bila omogočena večja varnost pred eventualno okužbo. Morda so k povečanju števila popisov pripomogla tudi dnevna poročila o delu, s katerimi so zaposleni lahko spremljali lastno delo na dnevni ravni.

6 Zaključek

Razlika v delu televizijskega arhiva med prvim in drugim valom je posledica izkušenj, ki smo jih pridobili pri študiji primera prvega vala. Ugotovili smo, da mora biti televizijski arhiv ves čas proaktiven zaradi dela, ki ga opravlja s servisiranjem tako notranjih kot zunanjih uporabnikov. Hkrati pa je preveč odvisen od novih tehnologij dela. Te nove tehnologije so po eni strani prednost. Ugotovili smo, da televizijski arhivi, ki imajo večino svojega gradiva digitaliziranega, lažje opravljajo delo od doma, hkrati pa je slabost vsekakor shranjevanje gradiva pred strokovno obdelavo na diskovnem polju. Ugotovili smo tudi, da v danem času televizijski arhiv Televizije Slovenija še ni povsem pripravljen za delo od doma, če pod tem razumemo, da morajo biti vse delovne naloge opravljene na isti način tudi od doma. Zaradi zapletene arhivske tehnologije, zaradi katere se oddaje pri delu od doma predolgo nalagajo, in še nezaključene digitalizacije, je še vedno potrebno, da zaposleni opravljajo delo na delovnem mestu.

V prihodnosti lahko pričakujemo, da bodo tehnološki sistemi sicer omogočali delo od doma za vsa delovna področja, pri katerih ne bo več potrebno pripravljati fizično gradivo, saj bo le-to digitalizirano. Vendar pa se je potrebno vprašati, ali je to primerno. Za razliko od informatikov raziskovalcev je delo arhivistov skupinsko in soodvisno. Delo od doma ne omogoča t. i. skupinskega duha, večja je tudi možnost odtujenosti od dela. Treba je počakati, da bo proces digitalizacije televizijskih arhivov v celoti zaključen in da bo omogočeno opravljanje dela samo na elektronskem gradivu. Takrat se bodo pokazali pravi rezultati izključnega dela od doma.

7 Literatura

- 2009 H1N1 Pandemic (H1N1pdm09 virus). (2019).** Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Immunization and Respiratory Diseases (NCIRD). Pridobljeno 1. 10. 2021 s spletne strani <https://www.cdc.gov/flu/pandemic-resources/2009-h1n1-pandemic.html>.
- Bailac, M. in Grayson, D. (2020).** *Archive responses to the Corona crises*. FIAT/IFTA Archival reads. Pridobljeno 8. 9. 2021 s spletne strani: https://fiatifta.org/wp-content/uploads/2020/05/ArchivalReads3_Archives_responses_v2.pdf.
- Collin P.H. (2004).** *Dictionary of politics and government (3rd ed.)*. Copyright P.H. Collin 1988, 1997. This edition copyright Bloomsbury Publishing Plc.
- Crisis Communication Handbook. (2003).** SEMA's Educational Series 2003:1 Swedish Emergency Management Agency. Stockholm.
- Dornik, B. (2020).** Krizno upravljanje in vodenje televizijskega arhiva v času epidemije Covid-19. V P. P. Klasinc (ur.), *Atlanti : mednarodna revija za sodobno arhivsko teorijo in prakso = international review for modern archival theory and practice = rivista internazionale di teoria e pratica archivistica moderna*. 30 (2), str. 95–111. Maribor: Arhive Centre for Professional and Technical Problems, 1991–.
- Malešič, M. (2004).** Krizno upravljanje in vodenje v Sloveniji, izziv in priložnost. Fakulteta za družbene vede. Ljubljana.
- Malešič, M. (2006).** Teorija kriznega komuniciranja. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami*, št. 20, str. 293–300. Ministrstvo za obrambo : Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje. Ljubljana. Pridobljeno 12. 5. 2020 s spletne strani: http://www.sos112.si/slo/tdocs/ujma/2006/malesic_2.pdf.
- Prezelj, I. (2005).** *Nacionalni sistemi kriznega menedžmenta*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Yang, Y., Peng, F., Wang R., Guan K., Jiang T., Xu G., Sun J. in Chang C. (2020).** The deadly coronaviruses: The 2003 SARS pandemic and the 2020 novel coronavirus epidemic in China. *Journal of Autoimmunity*, Vol. 109. Elsevier. Pridobljeno 1. 10. 2021 s spletne strani <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0896841120300470?token=81ED374A9D59E642A42F67DC822BB3422929F09296465A1C015E215888A6C0DF9EB0A41BF4DABC45C288CACA3367147A&originRegion=eu-west-1&originCreation=20211007111201>.
- Zakon o Radioteleviziji Slovenija /ZRTVS-1/ (2005).** Uradni list RS, št. 96/05 (28. 10. 2005). Pridobljeno 22. 5. 2020 s spletne strani <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2005-01-4191?sop=2005-01-4191>.

SUMMARY

COMPARATIVE ANALYSIS OF WORK AT THE TELEVISION ARCHIVES BETWEEN THE FIRST AND SECOND WAVE OF THE COVID-19 EPIDEMIC

Boštjan DORNIK

RTV Slovenia, Ljubljana, Slovenia

bostjan.dornik@rtvslo.si

The year 2020 was in many ways an extraordinary year, as was in the case of archival work. With the outbreak of the COVID-19 epidemic, various institutions prepared their work procedures according to their own perceptions of working in crises, and the same was in the television archive of Radio-Television of Slovenia (RTV Slovenia). Crisis leadership and management requires a special preparations system, which includes a priority list of work tasks and the omission of certain work tasks.

In this paper, we will present a comparative analysis of the operation of the television archive of RTV Slovenia in the epidemic, with an emphasis on strategies of measures that directly affected the quality of work.

We will show the management of the television archive in the first and second wave and consequently in the third wave, describe the lessons learned from the preparation for work in crises, the problems or shortcomings and their solution in further work.

Preparations for the first wave were a classic example of crisis management in an emergency situation, in which the crisis show the threat to values with limited time for decision-making and causes uncertainty of situation. Only fourteen days were available for the preparation of crisis management in the television archive and was done mainly based on personal perception of crises management and because of that, some decisions showed shortcomings in the archival professional work. The main goal that guided us in the first wave was to protect television archive from infection, so most employees in the archive were send home, and wait when we call them back. The primary task of the television archive was to prepare archive material for internal users, mainly to meet the production needs of television. For external users, we have suspended the possibility of accessibility of archive material. Archival processing of the material was of secondary importance.

In the first wave, we were surprised by the increase acquisition of archival material as a result of a multi-layered cause.

On the one hand, due to the lack of regular television production, the older television shows had to be digitized and sent to the television archive for re-archiving processing. An even bigger problem in the first wave was the backlog of description, which was reflected in inquiries for internal clients or. news program and later also with external clients. Because few television shows were archiving processed in the first wave, it was very difficult to find footage on the topic of COVID-19, which was the main search term. At the same time, the lack of archival processing and the consequent permanent archiving to the LTO library caused us a great lack of space in the disk fields of the inter-archive. For this reason, we prepared different goals for the second wave, which also included archival processing of the archive material.

We started with technical and administrative preparations to enable work from home, for this purpose we provided employees with technical access to archive systems and prepared an administration that was helpful in managing the archives.

By analyzing the first and second waves, we showed up big progress in the archival processing of the archive material.

The results of the preliminary analysis show a large gap between work in the first and second waves. We estimate that the different preparation and implementation of the lessons learn from the first wave contributed to more successful work results of the television archive in the second wave.